

време въ Русия се готвѣли за походъ въ Кримъ; въ особено обявление до руския народъ за новия походъ (септемврий 1688) било казано, че „басурманитѣ въ отчаянието си (презъ време на войната на Венеция, Австрия и Полша съ Портата) предали на огънь и мечъ въ гръцка, ромелска, морейска, сръбска и бългурска земи повече отъ 300,000 православни християни отъ мъжки и женски полъ и невинни младенци следъ много и разни мъки и низки поругания; други пъкъ християни — млади и отъ женски полъ — безбройно множество взели въ неволя басурманска и ги откарали презъ море“. Но рускитѣ войски дошли тогава само до Перекопъ⁴⁹.

Между това Бѣлградъ билъ превзетъ отъ австрийцитѣ (1688). Кипровското воеводство не се надѣвало, че е настѣпилъ решителниятъ моментъ, и войската на възстаналитѣ се събрала подъ началството на *Георги Пеячевичъ* и на *Богдана* около Кутловица; но скоро тѣ били прѣснати отъ турцитѣ. По-сетне Кипровецъ съ околноститѣ билъ съвсемъ разграбенъ и опожаренъ. Жителитѣ се спасили въ Балкана, а отъ тамъ по разни пѣтища и съ голѣми мъки — въ Влашко и Трансилвания; между тѣхъ се намиралъ и последниятъ архиепископъ Кнежевичъ.

Победата, одържана отъ Людовикъ Баденски надъ турцитѣ при Нишъ на 23 септемврий 1689 г. и превземането на Видинъ на 14 октомврий вече не принесли никаква полза на българитѣ; остатѣцитѣ отъ кипровскитѣ дружини се присѣдинили къмъ армията му. Графъ Пиколомини все по сѣщото това време потеглилъ къмъ Прищина и войскитѣ му завзели дори Скопие. Но въ 1690 г. и двата тѣзи града заедно съ Нишъ и Видинъ отново били загубени⁵⁰.

Мнозина отъ възстаналитѣ, които избѣгали въ Влашко, останали тамъ и князъ Константинъ Бранковано ги заселилъ по разни мѣста. Още въ 1813 г. въ Римникъ де-Олта⁵¹ сѣществувала търговска „Кумпания Кипровецилоръ“. Повечето отъ тѣхъ се преселили въ Трансилвания, гдето императоръ Леополдъ въ 1700 г. имъ отредилъ селища въ Алвинцъ, като имъ дарувалъ привилегии, които били потвърдени въ 1738 г. отъ Карлъ VI. Тѣмъ било позволено да търгуватъ по цѣлата империя, да си избиратъ магистрати отъ своята сръда и да си иматъ свещеникъ, подчиненъ непосредствено на епископа. Поради раздори съ сѣседитѣ нѣкои отъ тѣхъ се преселили по-сетне въ Дева и Карлсбургъ. Привилегиитѣ на кипровскитѣ благородници били вече потвърдени съ дипломата, издадена на Петъръ Парчевичъ отъ императора Фердинандъ III въ 1657 г. и били възобновени отъ Леополда и Карла VI. Родътъ Пеячевичи, който се намиралъ въ близко родство съ Парчевичитѣ, скоро придобилъ голѣмо значение и разбогатѣлъ, а въ 1772 г. му било дадено графско достоинство и сега принадлежи къмъ първитѣ фамилии на хърватското и словинско дворянство. Нѣкои отъ благороднитѣ кипровчани, които приели духовно звание, скоро почнали да изпжкватъ и на книжовното поле⁵¹.

За жалость, заедно съ изселилитѣ се, България се лишила отъ последнитѣ елементи, у които живѣлъ още споменътъ за предишната независимост, възстановяването на която тѣй усърдно тѣ желали. При такива обстоятелства основателенъ билъ страха, че въ XVIII вѣкъ българската народност е могла съвсемъ да загине.

Между това значението на Русия ставало все повече и повече ясно и предвещавало по-добро бждеще за южнитѣ славяни. Още въ 1701 г. Петъръ Велики изпратилъ първия си постояненъ руски посланикъ въ Цариградъ — Петъръ Андреевичъ Толстой. Неговото пребиваване тамъ извънредно смущавало турцитѣ. Отиването при него било забранено за християнитѣ и стража отъ еничери при вратата му трѣбвало да гледа, щото християнски поданици